

OGRÓD BOTANICZNY
UNIwersytetu
WARSZAWSKIEGO

**DZIAŁANIE „NIEANTROPOCENTRYCZNA PODMIOTOWOŚĆ KULTUROWA”
W RAMACH PROGRAMU „INICJATYWA DOSKONAŁOŚCI NAUKOWEJ –
UCZELNIA BADAWCZA” UNIwersytetu WARSZAWSKIEGO,**

**INSTYTUT NEOFILOLOGII UNIwersytetu PEDAGOGICZNEGO W KRAKOWIE,
INSTYTUT GERMANISTYKI UNIwersytetu WARSZAWSKIEGO
ORAZ OGRÓD BOTANICZNY UNIwersytetu WARSZAWSKIEGO**

WE WSPÓŁPRACY Z

DEPARTMENT OF ENGLISH, UNIVERSITY OF CALIFORNIA LOS ANGELES,
INSTITUT FÜR MEDIENKULTURWISSENSCHAFT, ALBERT-LUDWIGS-UNIVERSITÄT
FREIBURG

I GRUPĄ BADAWCZĄ LITLINAL, DEPARTAMENTO DE FILOLOGÍA INGLESA Y ALEMANA,
UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA

serdecznie zapraszają do udziału w międzynarodowej konferencji „Literatura a botanika”, organizowanej w ramach międzyuczelnianego projektu badawczego „Literatura – Konteksty”, zainicjowanego przez Instytut Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego i Instytut Neofilologii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Konferencja odbędzie się w dniach 20–22 maja 2022 roku w formie hybrydowej: w Warszawie i za pośrednictwem platformy ZOOM.

Już u zarania dziejów rośliny stanowiły istotną część symbolicznego imaginarium ludzkości, zwłaszcza w sferze mitologiczno-religijnej. Topos kosmicznego drzewa wyznaczającego *axis mundi* i jego warianty, do których należy również Drzewo Życia w ogrodzie Eden czy – w witalistycznej wersji – znany z Kabały *Etz Chaim*, pojawia się niemal we wszystkich kręgach kulturowych, by wspomnieć jedynie o chińskiej morwie *Fusang*, sumeryjskim *Schaluppu* czy znanym z nordyckich sag jesionie *Yggdrasil*. Rośliny odgrywały zarazem, jak choćby poszerzające świadomość wedyjska soma czy irańska haoma, istotną rolę w obrzędach kultowych.

Równolegle do rozwoju fitoterapii stosunkowo szybko pojawiła się systematyczna wiedza o świecie flory i jego korelacji z ciałem ludzkim, dająca początek naukowej botanice. Za jej ojca uchodzi w zachodnim kręgu kulturowym Teofrast z Eresos (ok. 371–287 p.n.e.), autor dzieła *Περὶ φυτῶν ἱστορία* (lat. *Historia plantarum*), oddziałującego jeszcze wyraźnie we wczesnej nowożytności. Europejskie średniowiecze przyniosło z kolei szereg herbariów i encyklopedii ziołoleczniczych (*Liber de cultura horticorum* Walafrida z Reichenau, *Physica* Hildegardy z Bingen, *De Vegetabilibus* Alberta Wielkiego, *Księga natury* Konrada z Megenbergu), nierzadko będących nie tylko naukowymi traktatami, lecz również dziełami sztuki.

Apogeum w nowożytnym splocie botaniki i literatury wyznacza wiersz *Die Alpen* Albrechta von Hallera (1729). Utwór został opatrzony licznymi przypisami, odnoszącymi się do wymienionych w nim roślin i stanowiącymi naukowy komentarz poety, który swoją drogą dysponował rozległą wiedzą w zakresie przyrodoznawstwa. W wersach Hallera pobrzmiewają zarazem te same wzorce i wyobrażenia, które w liryce pastoralnej doby renesansu i baroku utrwaliły obraz ogrodu jako *locus amoenus*. Jak wyraźne są ich związki również z postpastoralną literaturą współczesną, gdzie coraz większe znaczenie zyskuje kontekst ekologiczny, pokazał Terry Gifford we wpływowym studium *Pastoral* z roku 1999. Im bowiem odleglejszy od natury staje się krajobraz i im bardziej naznacza go piętno industrializacji, tym wyraźniej manifestuje się w kulturze, a w szczególności w fikcji literackiej, tęsknota za rajskim ogrodem, którego emanacją stać się może afrykańska dżungla, wiktoriańska oranżeria czy węgierska wieś w bezkresie puszczy.

(Post)modernistyczne spojrzenie na relacje człowieka z jego roślinnym otoczeniem określane jest w dużym stopniu przez dyskurs ekokrytyczny, który w toku rozwoju *Environmental Humanities* doprowadził nawet do pojawienia się synonimicznego dla „antropocenu” pojęcia „plantacjocen” (niem. *Plantatiozän*), zaproponowanego przez Annę Tsing na określenie czasów współczesnych – epoki jak żadna inna naznaczonej przez wpływ ludzkości. Chociaż termin „plantacjocen” nie pochodzi bezpośrednio od słowa roślina (lat./ang. plant), nie jest przypadkiem, że rdzeń tych terminów jest ten sam: nieopłacana praca niewolnicza, która leży u podstaw myślenia Tsing, została ostatecznie użyta w dużej mierze w celu zwiększenia produkcji niektórych roślin. Wynikające z tego faktu zagrożenia bioróżnorodności przez monokultury i masowa wycinka lasów deszczowych są obecnie tematem nie tylko debaty publicznej i naukowej w kontekście nadciągającej katastrofy klimatycznej, lecz także tekstów literackich „samoświadomego antropocenu” (Lynn Keller). Szczególne miejsce zajmują w nich propozycje symbiotycznej komunikacji człowieka i rośliny, do których należy choćby *Listowiec* (*The Overstory*) Richarda Powersa, w roku 2019 wyróżniona nagrodą Pulitzera.

Do zagadnień, na które organizatorzy konferencji „Literatura a botanika” chcieliby zwrócić szczególną uwagę, należą następujące kwestie:

- rośliny w mitach o początkach świata i człowieka,
- symbolika roślin w literaturze,
- obraz lasu i ogrodu w literaturze,
- rośliny w literaturze ludowej (np. w ujęciu etnobotanicznym),
- rośliny a topos *locus amoenus*,
- rośliny jako inspiracje dla twórców kultury,
- antropomorfizacja flory oraz obrazy człowieka jako rośliny,
- roślinno-ludzkie hybrydy w tradycji literackiej,
- botanika a ekopoetyka,
- rośliny w perspektywie posthumanistycznej,
- botanika a humanistyka środowiskowa w kontekście literackim,
- literatura botaniczna,
- ilustracja botaniczna w literaturze.
-

Języki konferencji: angielski, niemiecki, polski.

Czas wystąpień: 20 min. (dodatkowo 10 min. na dyskusję).

Opłata konferencyjna: 200 zł.

Publikacja: Teksty w języku angielskim i niemieckim, przygotowane zgodnie ze wskazówkami wydawniczymi, zostaną opublikowane po pozytywnej opinii redaktorów i recenzentów w serii »Culture – Environment – Society: Humanities and beyond« wydawnictwa Vandenhoeck & Ruprecht (BRILL Deutschland). Planowana jest również publikacja wielojęzycznego tomu monograficznego w ramach serii „Literatura – Konteksty” (Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego lub Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie).

Termin nadsyłania zgłoszeń: 31 stycznia 2022 roku.

Osoby zainteresowane udziałem w konferencji prosimy o przesłanie wypełnionego formularza zgłoszeniowego na adres:

literature.botany@gmail.com. Formularz jest również dostępny na stronie internetowej:

<https://nonanthro.uw.edu.pl/konferencje/literatura-konteksty-posthumanizm/literatura-a-botanika/>. Potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia oraz dalsze informacje organizacyjne zostaną przesłane do 28 lutego 2022 roku.

w imieniu organizatorów
dr hab. Joanna Godlewicz-Adamiec, prof. UW
dr hab. Paweł Piszczatowski, prof. UW
dr Tomasz Szybisty (UP Kraków)